

tudi vsi literarni historiki. Istočasno vprašam danes Albrechta, kaj je vzrok, da v polemiki z menoj spet javno obsoja moje kritike o ruskih prevodih, ki jih je sam tiskal?

Končno pripoznam edino krivico, ki sem jo Albrechtu storil, dasi v dobri veri: dejal sem namreč, da je primerjal Juša Kozaka z Dostojevskim. Tega Albrecht ni storil, ker pa je pisec tistih vrstic mogel vse informacije o bodočem letniku Ljubljanskega Zvona dobiti le od urednika Albrechta, sem sklepal, da je dobil od njega tudi to o Kozakovem romanu. To domnevo mi je popolnoma potrdilo še Albrechtovo pisanje ob poznejšem napovedovanju Veronike Deseniške, kjer pravi v podobni hiperboli: »Pognalo je to delo iz kali, ki so v rodu s tistimi, iz katerih se je rodila žlahtna umetnost antike in grandiozni spevi „sladkega laboda avonskega“«. Menim, da je s tem dobra vera dokazana. Josip Vidmar.

2.

Kar sem v pravdanju o Veroniki Deseniški moral povedati kot sourednik, sem to storil v 1. številki letošnjega Doma in sveta. Kot poročevalec o tem delu še podajam o poteku debate nekaj osebnih pojasnil in misli. Upam da zadnjič.

Poročilo o Veroniki sem pripravljal istočasno z Vidmarjem. Dve poročili obenem naj bi bili izraz pozornosti, ki jo je hotel Dom in svet izkazati dolgo pričakovanemu delu. Moje osebne okoliščine so zakrivilo, da nista izšle obe oceni obenem. Vmes že je padlo očitanje Frana Albrechta o tradicionalni neiskrenosti in nekvalificiranem poročanju pri Domu in svetu, to tedaj, ko sam še ni prinesel nobenega kvalificiranega poročila o Župančičevem delu — vsaj takega ne, kot bi ga bil do tedaj lahko prinesel in je bil dolžan prinesiti. V drugem odgovoru, v Epilogu »Veroniki Deseniški« šele se je dotaknil Veronike in se oprl na mojo sporeditev s Krstom. Osebnost me to moti, ker si tu besedi o moji, po Albrechtu priznani iskrenosti kot recenzenta in nespoštljivosti kot urednika hodita navzkriž. Stvarno bi vendarle moral Albrechtu povedati, da si Krst in slovenstvo drugače mislim; nakazal sem to v svoji oceni, razvil je slučajno zgoraj Vidmar. Ugotoviti je namreč treba, da postaja naš razgovor nediscipliniran: prihaja vedno nov, nebitven material; zato bi bilo n. pr. odveč, da bi nanj odgovarjali. Rdeča pot debate je vendarle ostala ta, da del naše literarne javnosti govori o Župančiču a priori in svoje stališče kot že dognano dokazuje, dočim ga drugi del jemlje kot pojav in ga skuša tolmačiti in soditi. Fr. Albrecht se je postavil s hrulbo proti recenzentom, preden je sam storil svojo dolžnost napram javnosti. Tako vodi to polemiko iz začetka napačna samozavest in izraz nadmoči proti tistim, ki so se z delom podrobno pečali in s formalno analizo prevrnili marsikako splošno trditve. Ta ukoreninjena samozavest, samozavest enega dela javnosti proti drugemu, samozavest boljše duševnosti ali česa, povsem neupravičena, krivična brez odgovornosti, izraz naše plitve,

zgolj žurnalistične narodne vzgoje, je udarila ob ti priliki na dan. To samoljubno malikovalstvo opredeljuje tudi najboljšega slovenskega izobraženca. In za te vrste opredeljenost, ki je pri nas čez mero tipična, je prinesel nove duševne hrane ravno Fr. Albrecht s svojo taktiko in očitki.

Na moj uredniški odgovor Fr. Albrecht ni odgovarjal, le v prvem delu Epiloga je mene izgovoril iz klike in besedo o nji prenesel drugam. Zase jemljem to na znanje. Ni pa bilo prav, da je razpihal ogenj z dokazi, ki pri točnosti in stvarnosti ne prihajajo v poštev. Moj odgovor pa je zavrnil: »V drugem delu svoje poslanice „Pravda o Veroniki Deseniški“ odgovarja za ogorčeno uredništvo „Dom in Sveta“ France Koblar. To ogorčenje pa ni iskreno. Zakaj, kdor pričinja svojo polemiko z besedami: „Fran Albrecht je storil prijateljsko ali družinsko ali kakršnokoli dolžnost, ko se je oglasil v 12. številki „Ljubljanskega Zvona“ za leto 1924, proti poročilu o Župančičevi „Veroniki Deseniški“, ki ga je prinesel naš list v 5. številki lanskega letnika“, — kdor je zmožen resno napisati kaj takega, ne da bi pri tem pomislil, da bi jaz njemu z isto pravico za sprejem Vidmarjeve ocene lahko podtaknil verske ali politično-strankarske ali kakršnekoli motive, ta me pač odvezuje dolžnosti, da bi razpravljaj z njim.« Ta poteza je zadnji dokaz za superiornost tona, v katerem se vodi naš razgovor. Uredništvo ni bilo ne iskreno ne neiskreno ogorčeno, ogorčil se je Fr. Albrecht proti nam in je v svoji invektivki že podtaknil strankarstvo in z nejasnim govorjenjem o kliku pripravil tla za poprečnjaško javno mnenje. Meni ni odgovoril radi navedenega nekvalificiranega uvoda. Javno priznavam, da mi je ušel izpod peresa, pravzaprav da je bila to taktična črta v tonu Albrechtovega pisanja. Povedati sem hotel, kako stvarno nepotreben in neumesten je bil njegov nastop. To svojo nevljudnost — dasi v tem slučaju vljudnost ni dolžnost — danes javno popravljam. Vem, da tega ne bi bil smel napisati, tudi če bi imel vse dokaze, da je tako. Zame odgovora tudi ni bilo treba, jaz sem osebno in uredniško zadevo položil pred javnost in ne čutim potrebe po nobeni besedi več. Ugotavljam samo, da podčrtane trditve o nelojalnem poročanju Doma in sveta Fran Albrecht še ni preklekal.

Pravda o Veroniki bi bila v zdravih razmerah odveč, najbrž bi je še bilo ne, če bi bil Fran Albrecht posel strahovalca Doma in sveta zamenjal s poslom Zvonovega kritika in šele od svojega prinosa k razumevanju Župančičevega dela skušal preiti v polemiko. Pa pota so svobodna in sodbe tudi.

Končno naj še omenim, da se v 4. številki letošnjega Ženskega sveta na str. 101. med Pre-mišljjevanji mimogrede obrača družba Andreja-Vera z zadnjima dvema odstavkoma proti »delu kritikov« Veronike Deseniške. Ne da bi se spuščal v stvarno vrednost tistih stavkov, močno domnevam, da je odstavke o Veroniki pisala gospa Vera Albrechtova. Rajši pa bi se motil. France Koblar.